

LIHAVEISTE ARETUSEST

Tõnu Põlluäär
Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu
tõuraamatu- ja aretusosakonna juhataja
5167821; tonu.polluaar@etky.ee

Lihaveisekasvatajate infopäevad 2016

Millest täna räägin?

- jõudluskontrollist (andmete edastamisest)
- aretustulemustest 2015
- „Liisu“ võimalused
- testimise tulemustest läbi aegade
- lihatõugu pullide spermast
- atesteerimine

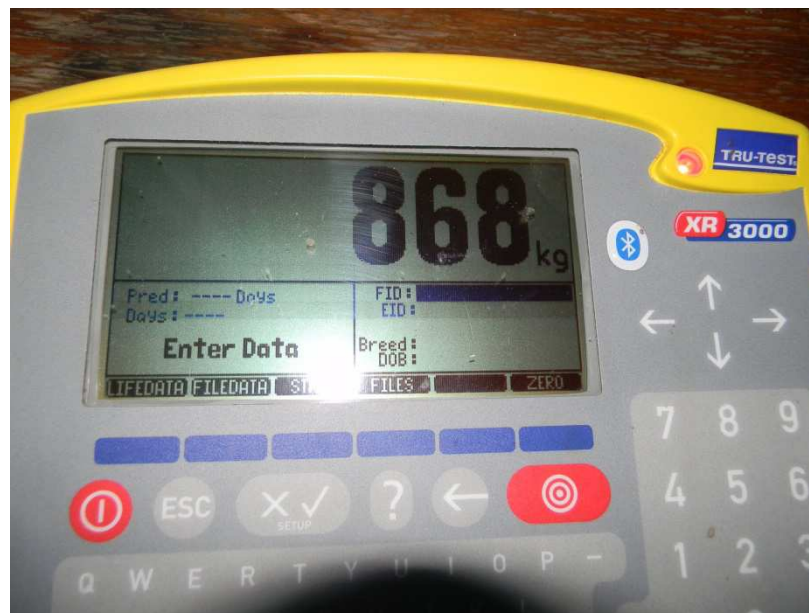
Jõudluskontroll - mis see siis on ja mida me tegema peame?

JK on looma mass tähtsatel eluetappidel, erinevates tootmissüsteemides ja mida saab majanduslikult mõõta

JÄRELDUS: jõudluskontrolli toimimiseks on vaja loomi kaaluda!

Põlvnemis ja - jõudlusandmete regulaarse kogumise eesmärgiks on välja selgitada veiseliha tootmise eesmärgil kasvatatavate lihavedelike jõudlus, et seeläbi paraneks lihavedelike kvaliteet ja tootmisest saadavat tulu.

Siin on vajalik kõikide loomaomanike huvi ja koostöö, rõhutamata aretus- või tootmisfarmi tüüpe.

Jõudluskontrolli tähtsus

- JK annab oma karjast ülevaate, selgitab paremini kasvavad noorloomad, võrdleb pulle (kasv, järglaste arv, - poegimiskergus, - lihakeha mass) ning ammlehmi (piimakus, iseloom, järglaste kasvukiirus) ja kõike võrreldakse teiste karjadega ehk JK on majanduslikult tähtis
- Sündmuste sisestamine toimub üle interneti (info ka PRIA-sse)
- Loomade müügil oluline (NB! Kasutage rohkem müügiinfot!)
- Sugulusaretuse vältimiseks on põlvnemised AB-s
- Pullide testimise alus on JK
- Geneetiline hindamine!
- Ainult JK alused loomad on TR loomad ja saavad põlvnemistunnistused **(kohustuslik looma müügil!)**
- Ainult JK aluste veiste eest saab ETKÜ ettevõtetele mõeldud aretustoetust!
- Info jagamine ja kättesaamine (infolehed, -päevad jms.)
- Osalemine JK-s ei ole keeruline (sünd ja VM, paaritused) ega kallis:

(1 amm aastas: 5,64€+andmetöötlus 0,60€+0,36€ Liisu

st 1 ammalehm=6,60€ aastas = **0,55€/kuu**)

Milliseid kokkuvõtteid saab ETKÜ teha?

KOKKUVÕTTED ON VAJALIKUD, ET PARANDADA LIHAVEISTE KVALITEETI

- Vanuseline struktuur
- Väljaminekute analüüs (vanus, põhjused jne)
- Poegimisvahemik (PGV)
- Esmaspoegimisiga (EPI)
- Poegimiste analüüs (poegimiste arv, abordid, ss, lv, pv, mitmikud jne)
- Noorloomade suremuse analüüs (sünd, 14p, 6k jne)
- SEUROP, rümba mass, vanus realiseerimisel
- Sünni-, võõrutus- ehk 200-päeva ja 365-päeva massid
- JPM → infot saab väga palju

KA LV JK JUHITAKSE SEADUSTEGA!

Lihatõugu veiste aretus tugineb „Põllumajandusloomade aretuse seadusele“ ning EL määrustele ja direktiividele.

Põhi dokument on „Lihaveiste jõudluskontrolli läbiviimine“ ja tema alaosadeks

- tõuraamatusse kandmise alused ja tõuraamatu pidamise kord
- aretuslooma põlvnemise registreerimise ning põlvnemise õigsuse kontrollimise kord
- aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise kord
- emaslooma seemendusandmete registreerimise kord
- seemendamise koolitusprogrammid ning seemendaja tunnistuse saamise nõuded ja tunnistuse väljastamise kord
- aretuslooma jõudlusandmete ja geneetilise väärtuse hindamistulemuste kasutamise kord
- põllumajanduslooma, keda soovitakse tõuraamatusse kanda, identifitseerimine ja selle üle arvestuse pidamise kord

Seitsmele tõule on koostatud aretusprogramm, kuhu on koondatud tõugudelt soovitu

Aretusprogrammid ja nende lisad kinnitab ETKÜ nõukogu ja seejärel VTA

ETKÜ – jõudluskontrolli läbiviija

EPJ – jõudlusandmete töötleja

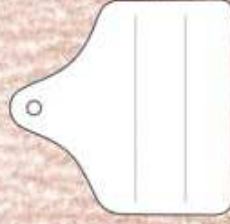
LIHATÕUGU VEISTE TÕURAAMAT
BEEF CATTLE HERDBOOK

PÕLVNEMISTUNNISTUS

PEDIGREE CERTIFICATE

NR

.....

Lihatõugu veise põlvnemistunnistus

Sugu Nimi Registrinumber Seem.kood Tõuraamatu nr Sünniaeg
pull RIXSON EE 14450549 92124 Si 124 27.03.2014

Tõug: Simmental (Si) Verelisuus: Si 100% (G 40382 03.12.14) Sünnikarja jk.kood: 74900
Sünnikoht: OSTRAT ANTIS, Konguta vald, Tartu maakond
Omanik: SALK LEO, Tõstamaa vald, Pärnu maakond Jõudluskontrolli.kood: 9161
Sünnimass: 43 kg 200-päeva mass: 365-päeva mass: 579 kg
Juurdekasv: 0-200 päeva: 201-365 päeva: 1468 g

ISA RIX 92119		II KAMAT AV MATBERGA		III HENKE AV ESERED	
Reg.nr. SE 7909020783	Tõug Si	Reg.nr. SWE 791021082	TR nr.	SWE 7162000239	Si
Sünniaeg: 12.02.2012		Tõug Si			
Verelisuus: Si 100% (G 40383 03.12.14)		Sünniaeg: 10.03.2008		III E FABIOLA 79791	
Sünnimass: 50 kg 200 p: 394 kg 365 p: 754 kg		Sünnimass:		SWE 791020217	Si
Juurdekasv: 1720 g 2182 g					
Järglast: 48 200 p: 365 p:		IE MIRA AV ABUEN 108526		IEI ELVIS ET AV ABUEN ET	
Järgl.sünnimass: 43 kg 313 kg 566 kg		Reg.nr. SWE 790600577		SWE 7906002117	Si
Järglaste päevane juurdekasv: 1340 g 1398 g		TR nr.			
Aretaja: Rootsi		Tõug Si		IEE 97005	
Omanik: AGRICOM OÜ, Sonda vald, Ida-Viru maakond		Sünniaeg: 22.03.2008		SWE 790600495	Si
		Sünnimass:			
EMA 1602765579		EI PASCHA		EII PAKO 803025	
Reg.nr. DE 1602765579		Reg.nr. DEU 1503831388		DEU 1502652708	Si
TR nr. SI1602765579A		TR nr.			
Sünniaeg 01.03.2010		Tõug Si		EIE EDIT	
Tõug Si		Sünnimass:		DEU 1503840223	Si
Verelisuus: Si 100% (G 40385 03.12.14)					
Sünnimass:		EE		EII LEANDER	
Aretaja: Saksamaa		Reg.nr. DEU 1601425904		DEU 1502805828	Si
		TR nr.			
Omanik: GREENFEED OÜ, Konguta vald, Tartu maakond		Tõug Si		EEE	
		Sünnimass:		DEU 1601100460	Si

Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu
Aadress: 76005 Keava Kehina vald, Rapla maakond, Eesti
Põlvnemistunnistuse andmise aeg: 04. november 2018. a.

Tõnu Põllüür
Tõuraamatu- ja aretusosakonna juhataja

OFFICIAL BEEF BREED PEDIGREE CERTIFICATE

Sex	Name	Official identification	Herdbook No	Date of Birth
female		EE 16170100	Ab16170100A	25.04.2014
Breed:	Aberdeen Angus (Ab)			
Breeder:	SADALA MAHE OÜ, Torma 48526, Jõgeva County Estonia			
Owner:	SADALA MAHE OÜ, Torma 48526, Jõgeva County Estonia			
Weights at:				
Birth:	38 kg	200 days:	365 days:	
Daily Weight Gain:	0-200 days:	201-365 days:		
SIRE MARMORLAND ELVIS 95137		PGS TONLEY BLACK DART E308 95084	PGSS DARLENE CRUZ 11F	
ID No: EE 9683410	Breed: Ab	ID No: UK 520423600308	CA 847963	Ab
HB nr. Ab 137		Herdbook: UK 84		
Date of birth: 15.05.2008		Breed: Ab	PGSD TONLEY BLACKBIRD	
Weight at birth:		Date of birth: 27.03.2005	WZT.W5.22	
37 kg 200 days: 289 kg		Weight at birth:	UK 61500144	Ab
Daily Weight Gain: 1260 g				
Offsprings: 173 200 days: 365 days:		PGD CAIRNTON ELIZABETH E129	PGDS FORDAFOURIE KIMI B214	
Weight at birth: 42 kg 255 kg 383 kg		ID No: UK 521159700129	Ab	
Daily Weight Gain or Offsprings: 1055 g 908 g		Herdbook: Ab521159700129A	UK 520519700214	
Breeder: SADALA MAHE OÜ, Torma 48526, Jõgeva County Estonia		Breed: Ab	PGDD CAIRNTON ELIZABETH	
Owner: SADALA MAHE OÜ, Torma , Jõgeva County Estonia		Date of birth: 18.04.2005	UK 54900020	Ab
		Weight at birth:		
DAM 10801499		MGs MAGNUM-RED 95029	MGSS MARIUS-RED	
ID No: EE 10801499		ID No: DE 346873985	DE 341410977	Ab
HB.nr. Ab10801499A		Herdbook: Ab 29		
Date of birth: 07.04.2010		Breed: Ab	MGSD GERDA-RED	
Breed: Ab		Date of birth: 22.06.2003	DE 343885827	Ab
Weight at birth: 30 kg		Weight at birth:		
		MGD 7998047	MGDS PIRO-RED	
Breeder: LELLE PÕLLUMAJANDUSE OÜ, Kehina 79002, Rapla County Estonia		ID No: EE 79980047	DE 347571006	Ab
Owner: WIRU MAHE OÜ, Avinurme , Ida-Viru County Estonia		Herdbook: Ab79980047A		
		Breed: Ab	MGDD DAJA 346344291	
		Date of birth: 05.07.2006	DE 346344291	Ab
		Weight at birth: 20 kg	Ab346344291A	

Animal Breeders Association of Estonia, Registration code 10064515
Address: Estonia, Rapla County, Keava 76005
Date of issuing pedigree certificate: 25th October 2016

Signature, Stamp:
Tõnu Põllüür, Head of Herdbook and Breeding Department

Jõudlusandmete koguja

IGAL JK KARJAL PEAB OLEMA JÕUDLUSANDMETE KOGUJA:

- Jõudlusandmete koguja - loomapidaja või tema poolt volitatud isik
- Andmekogujal on kohustus läbida ETKÜ poolt korraldatud koolitus. Tunnistus kehtivusega 3a (nähtav „Liisus“). Uus andmekoguja peab olema atesteeritud 3 k jooksul peale JK alustamist
- Andmekoguja vastutab lihaveiste jõudlusandmete registreerimise ja regulaarse ja ajalise **(3 kuud peale sündmuse toimumist)** edastamise eest
- Jõudluskontrolli all olevas karjas kogutakse andmeid kõikide karjasolevate lehmade, lehmikute, pullide ja pullikute kohta. Andmed koondatakse lihaveiste elektroonilisse programmi „LIISU“.
- Kõikide loomade algarvestuse aluseks on sünniregister (registreeritakse kõik sündinud vasikad kronoloogilises järjekorras) ja seemendusregister (vastutab seemendustehnik). Algarvestust peetakse elektrooniliselt või paberkandjal. Programmi „LIISU“ mittekasutaja peab pidama lisaks **„Lihaveiste jõudluskontrolli raamatut“**.
- Jooksvalt tegeleb jõudlusandmete kogujate atesteerimisega ning jõudluskontrollialaste probleemidega lihaveiste aretusspetsialist Reet Toi: reettoi@gmail.com; 51 65 422 või 43 33 713 (vigade parandamine EPJ-s Eha Mäetaga 7 387 754)

KOKKUVÕTE lihaste jõudluskontrolli läbiviimisest:

JK-s olevate veiste kohta on kohustus on koguda järgmised andmed:

- a) POEGIMINE: sünnimass (kaalutuna või mõõdetuna 48 t jooksul peale sündimist kas cm või kg täpsusega)
- b) VÄLJAMINEK: elusmass väljaminekul või lihakeha mass ja SEUROP klassifikatsioon (lihacus, rasvasus, kategooria)
 - Kaalumised: kaalumise **1 kg** täpsus või mõõtmise mõõdulindiga **1 cm** (andmebaasi edastatakse ka cm).
 - Emasloomal registreeritakse iga poegimise kohta: kuupäev, poegimise kulg, vasika sugu, registrinumber ja sünnimass, väärarendi info kui on.
 - Sündinud **vasika tõuks** loetakse **isa tõug**. Sobiva seemenduse/paarituse puudumisel või mitme sobiva seemenduse/paarituse olemasolu korral jääb loom andmebaasis isata ning isa määramine toimub geneetilise ekspertiisi või ETKÜ aretusspetsialisti poolt tõestatud informatsiooni kaudu.
 - Registreeritud peavad olema kõik seemendus- või paaritusajad ning kasutatud pullide nimed ja tõuraamatu numbrid, nende puudumisel pulli reg.number.

TÄHTIS TEADA:

SURNULTSÜND – surnult sündinud või surnud 24 tundi peale sündimist.

MÄRGISTAMINE – 20 päeva peale poegimist

TIINUSE PIKKUS – 286 $\pm$ 17 päeva

GE – geneetiline ekspertiis soovitav teha DNA

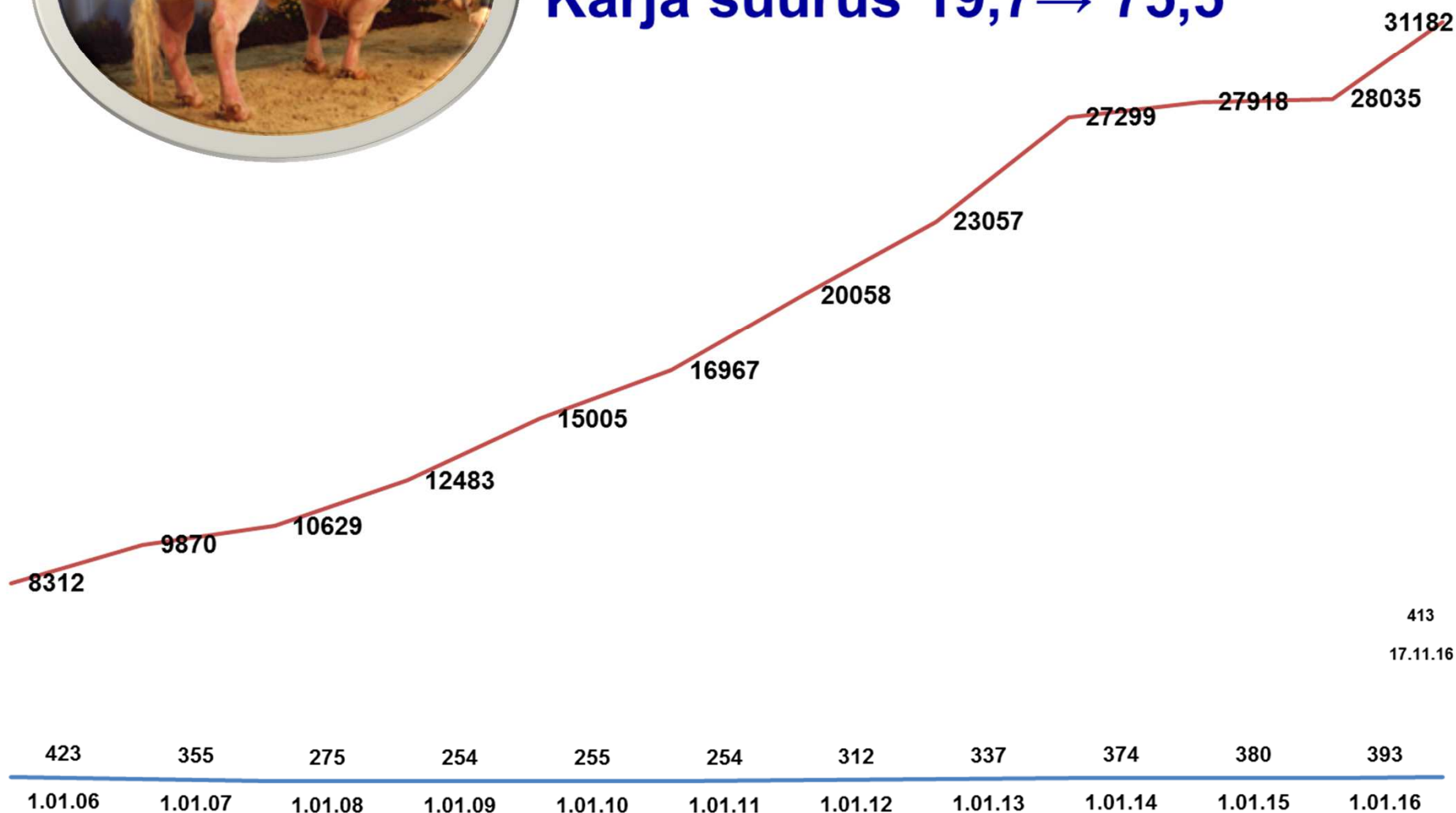
SUUREMAD PROBLEEMID!

- Kõik ühe karja lihaveised ei ole JK-s
- Ühel loomaomanikul mitu karjakoodi, samas loomad ühes laudas või karjamaal
- Sündmuste sisestamine ei ole tehtud etteantud aja piires
- Veised on Liisus arvel, aga tegelikult väljaläinud, maksate a **0,08€/kuus/loom (0,96€/aasta/loom)**
- Vabapaaritused jäetakse esitamata või esitatakse liiga hilja.
- VP algusaeg fikseeritakse käestpaarituseks, kuid kui pull karjast välja võetakse, siis unustatakse lõpu kuupäev fikseerimata.
- **Mitu pulli ühel ajal karjas!!!**
- PRIA vastavus EPJ-ga! Sünniaegade erinevus, surnultsünnid (PRIAS ka staatus vale), tõugude lühendid (Ch→Sh; Hc→Sh)
- Väljaminekute esitamisel ei sisestata põhjust, SEUROP jne
- Kontaktandmete muutumisel ei muudeta neid EPJ-s
- JK lõpetatakse VTA inspektorite kontrolli kartuses

Jõudluskontrolli Areng

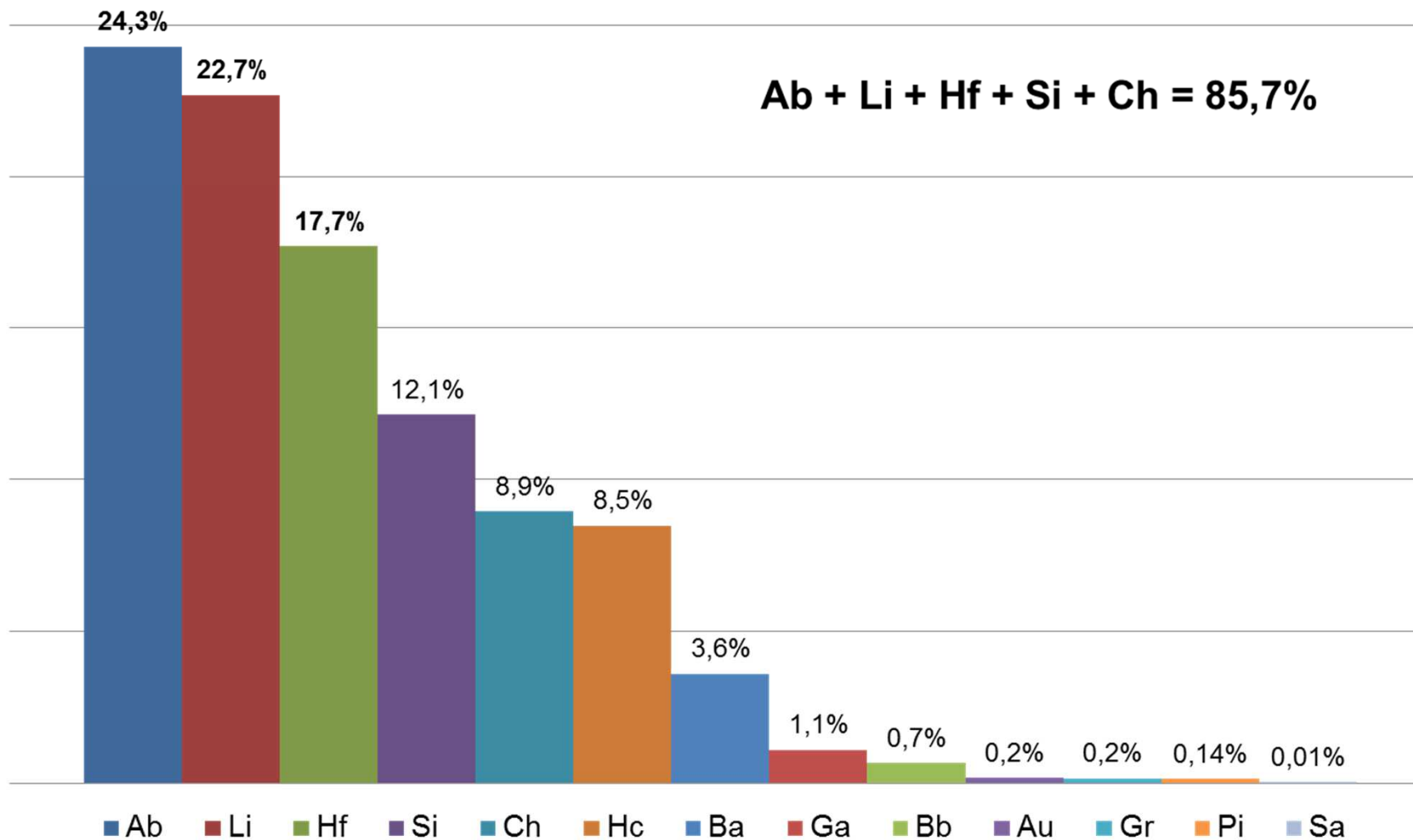
Karja suurus 19,7 → 75,5

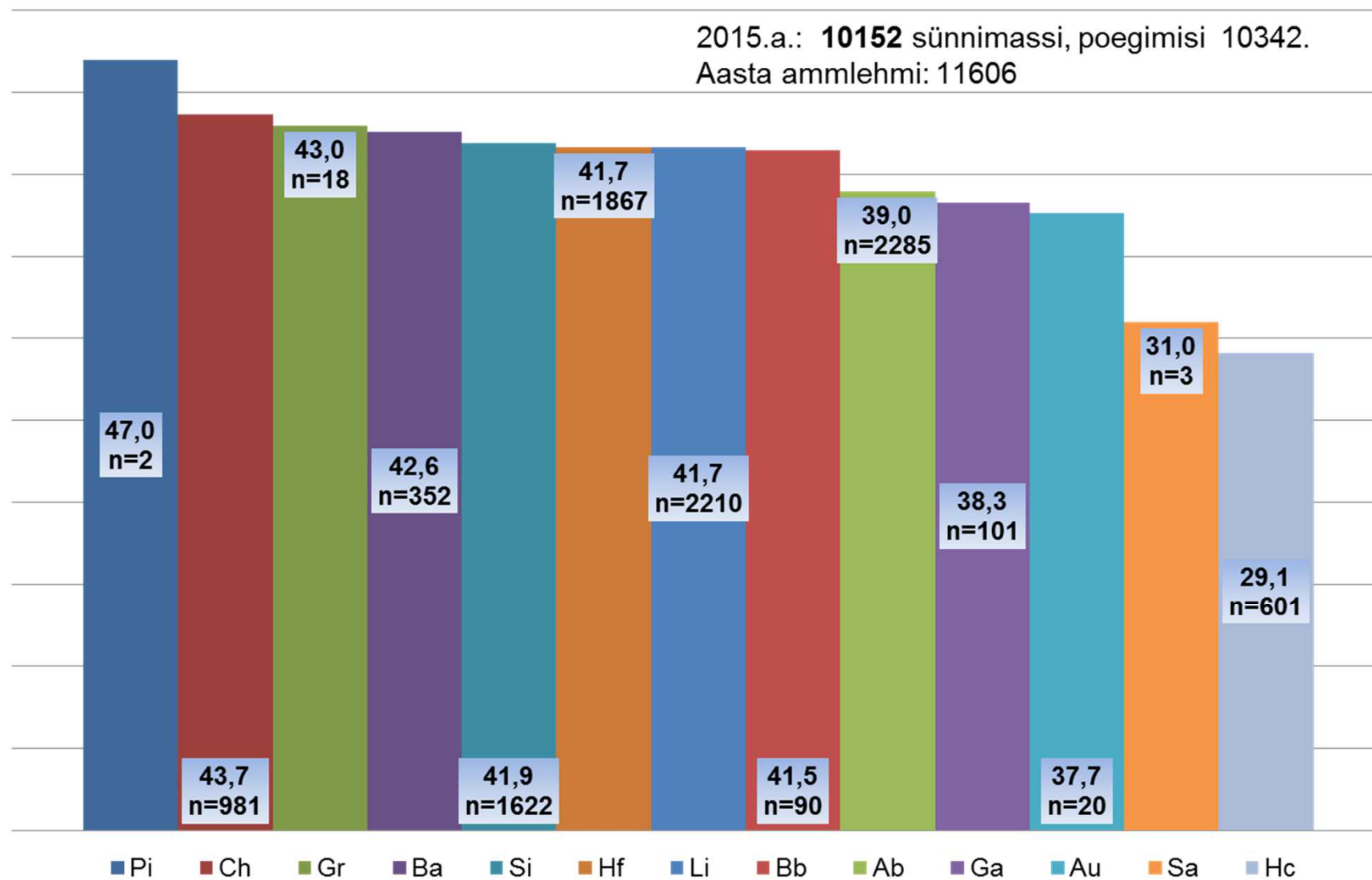
Lihaveiste arv jõudluskontrollis 01.01.16

01.01.16: 28035 veist

Ab + Li + Hf + Si + Ch = 85,7%

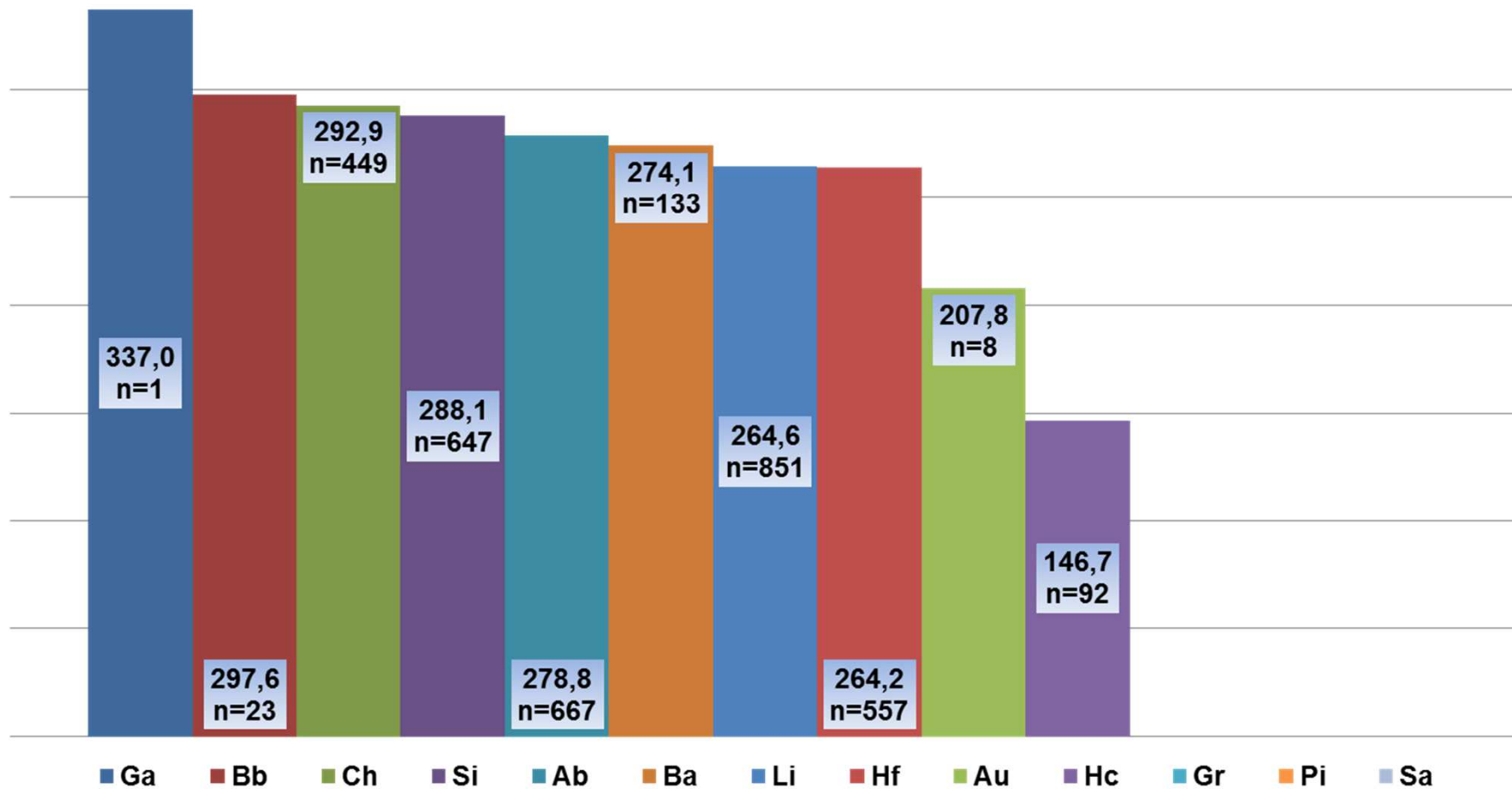
Sünnimassid tõugude viisi

200-päeva massid tõugude viisi

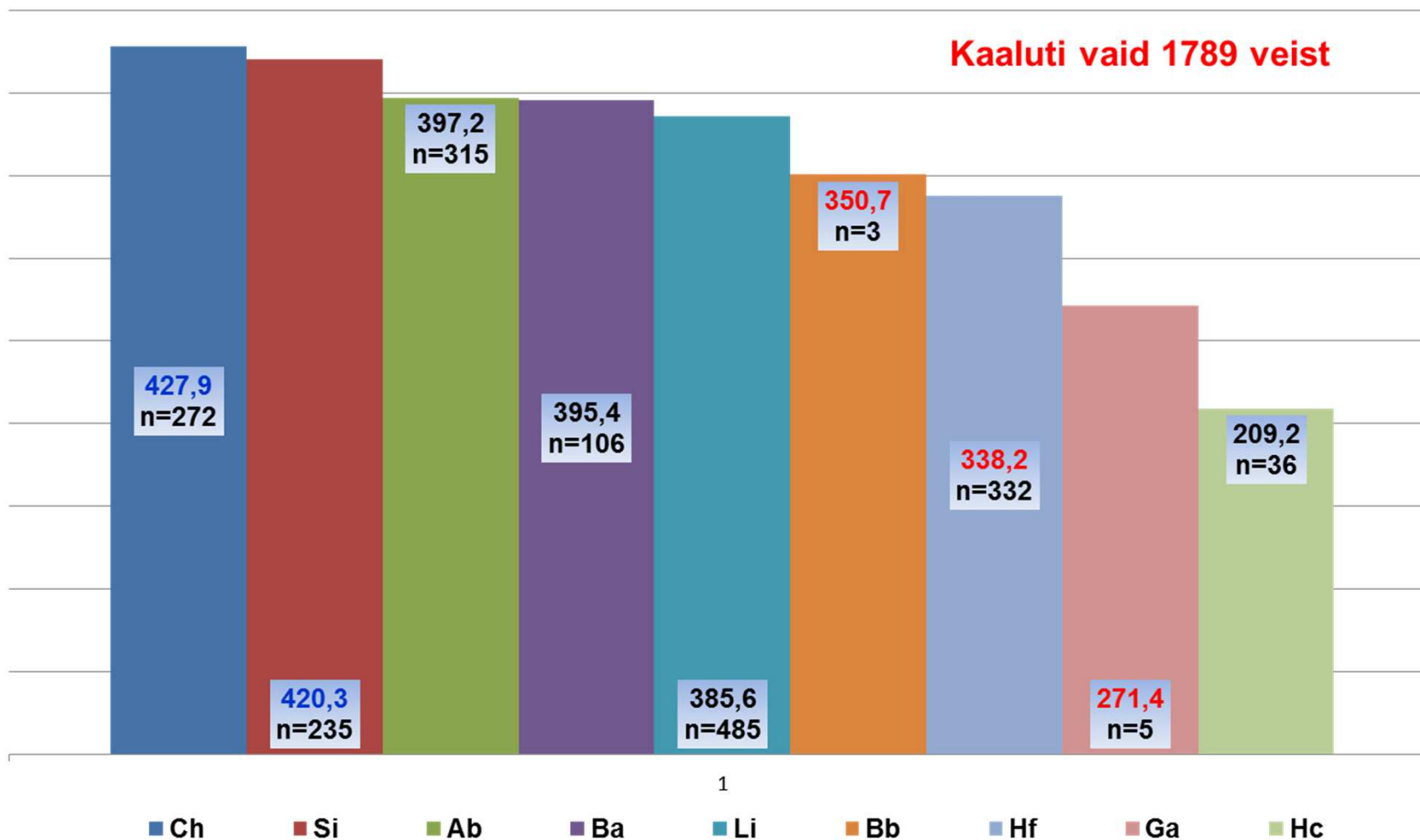
200p karjas (a 1 kg ööp.), elusmass peaks olema ~240 kg

Kaaluti vaid 3428 veist (1/3 sündidest)

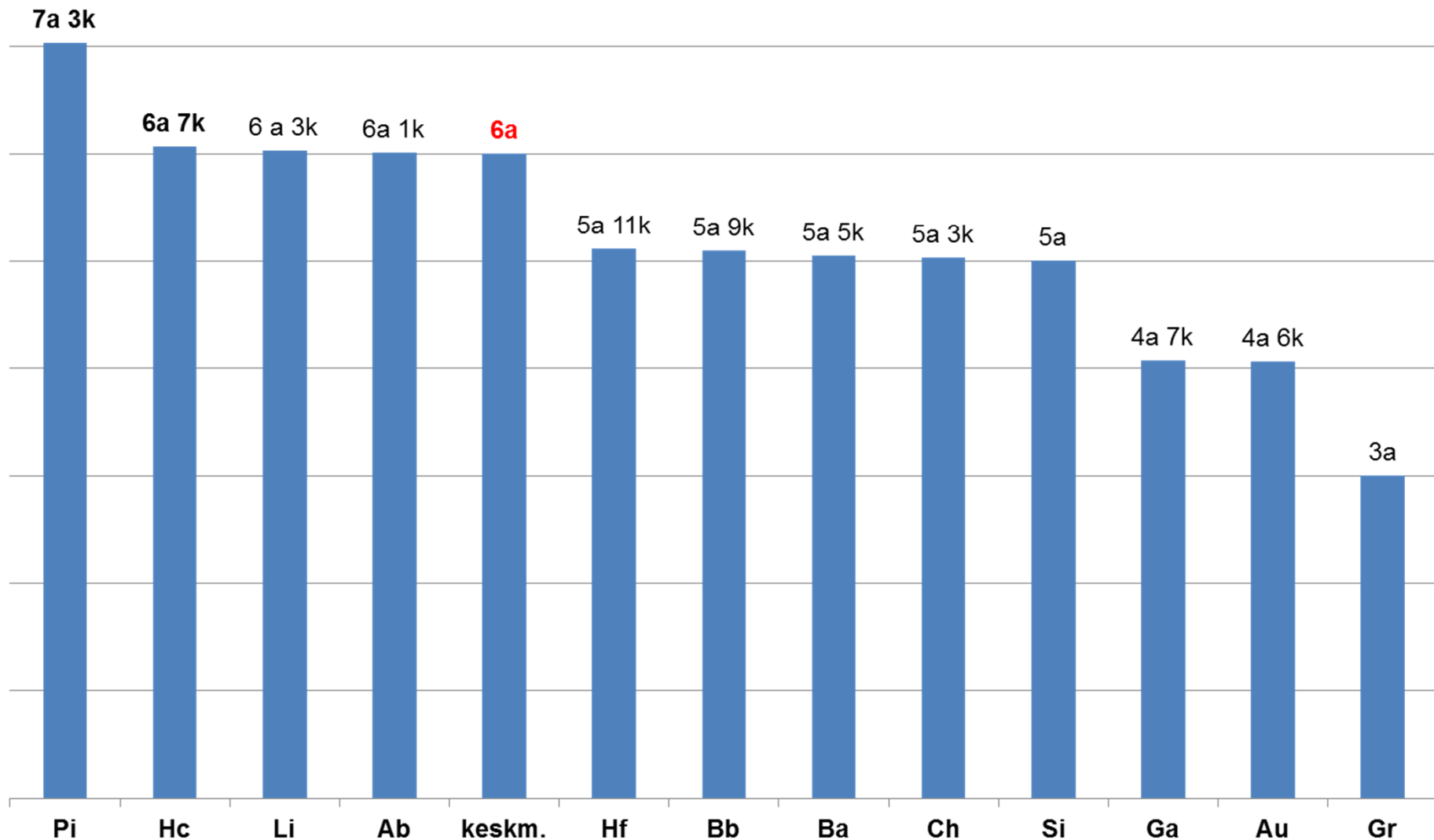

Aastamassid tõugude viisi

1.a (12k) veis 365p karjas (a 1 kg ööp.), elusmass peaks olema ~400 kg

Lihatõugu ammlemade vanus 2015.a

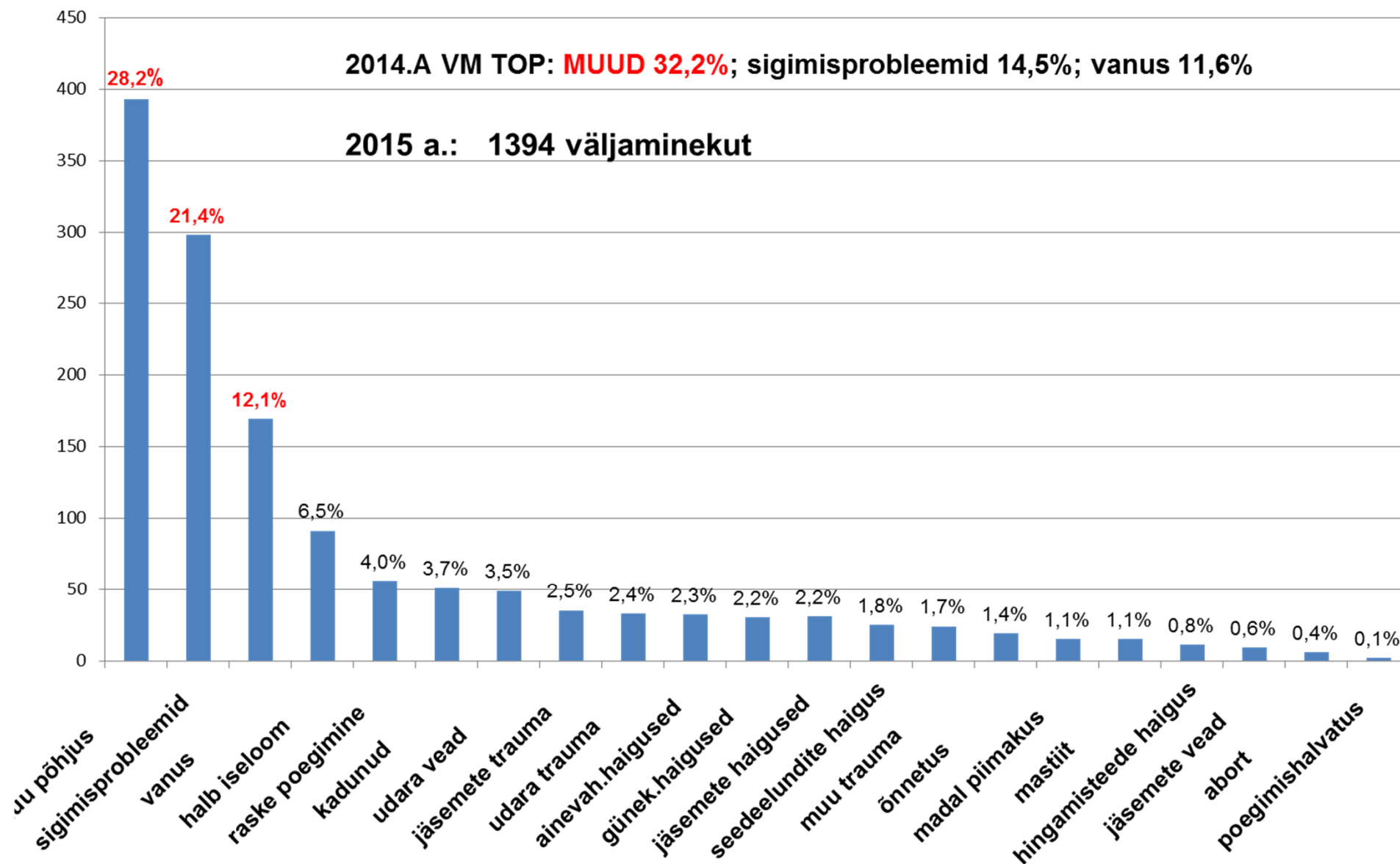

Tõugude vanimad (31.12.15 seis):

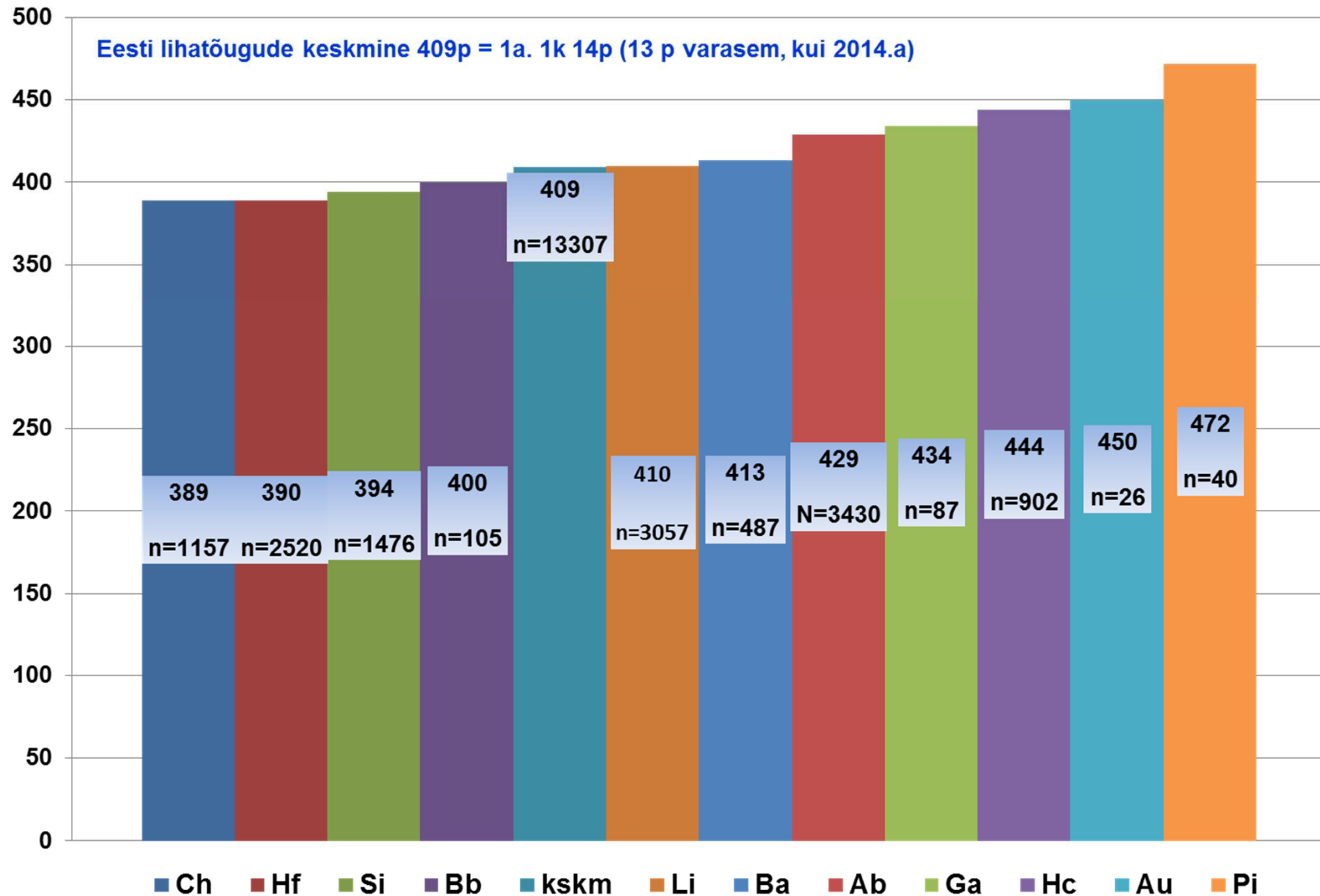
reg.nr	sünd	omanik	vanus 31.12.15	veresus
3732564	30.06.96	Järvmägi, Ants	19a 6k 2p	Hf 50
465933	02.04.98	Karitsu Rantšo OÜ	17a 8k 30p	Li 75
7854000001	20.03.99	Küttekontor OÜ	16a 9k 12p	Hc 100
1178432	22.02.00	Selberg, Raul	15a 10k 10p	Ab 50
9594102077	18.03.00	Vajo Farm OÜ	15a 9k 14p	Ch 100
579003892	09.03.01	Semo OÜ	14a 9k 23p	Ga 100
5960088	14.12.01	Piira Talu OÜ	14a 18p	Si 100
3426456	27.11.02	Kruusamägi, Ain	13a 1k 5p	Pi 25
5364015	18.01.04	Karitsu Rantšo OÜ	11a 11k 14p	Ba 100
6199005	27.04.06	Virika Farm OÜ	9a 8k 5p	Bb 50
4376195	08.03.07	Teiter, Lea	8a 9k 24p	Au 100
320709819	03.09.12	Ööde Rantšo OÜ	3a 3k 29p	Gr 100

Ammlehmade väljamineku põhjused

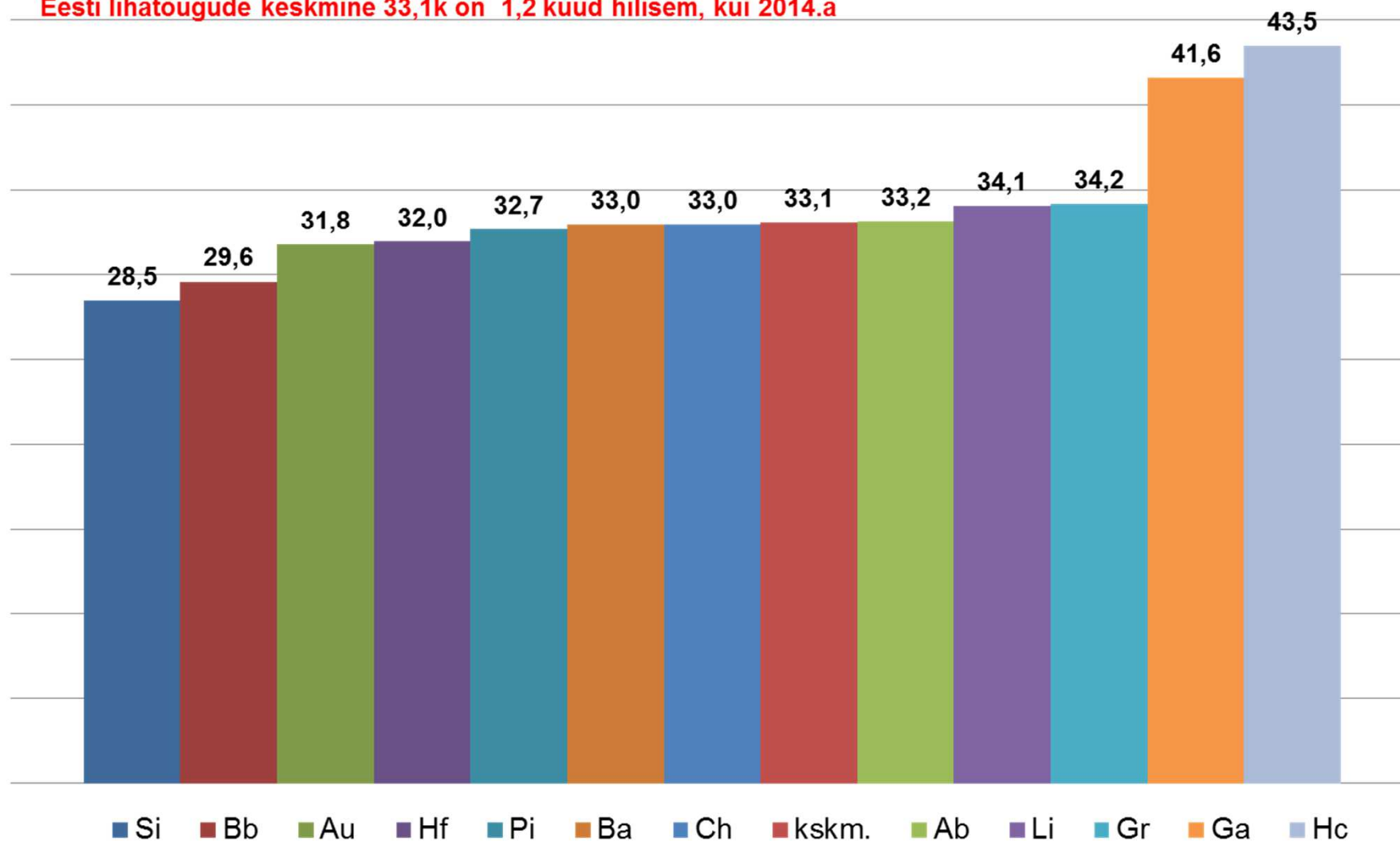

Poegimisvahemik 2015

Esmaspoegimisiga (EPI) 2015

Eesti lihatõugude keskmine 33,1k on 1,2 kuud hilisem, kui 2014.a

Surnultsündide % poegimistest

vrdl.2014: -0,2%

Ba: -1,5%

Hc: -1,2%

Pi: -0,9%

Si: -0,8%

Bb: -0,5%

Ab: -0,2%

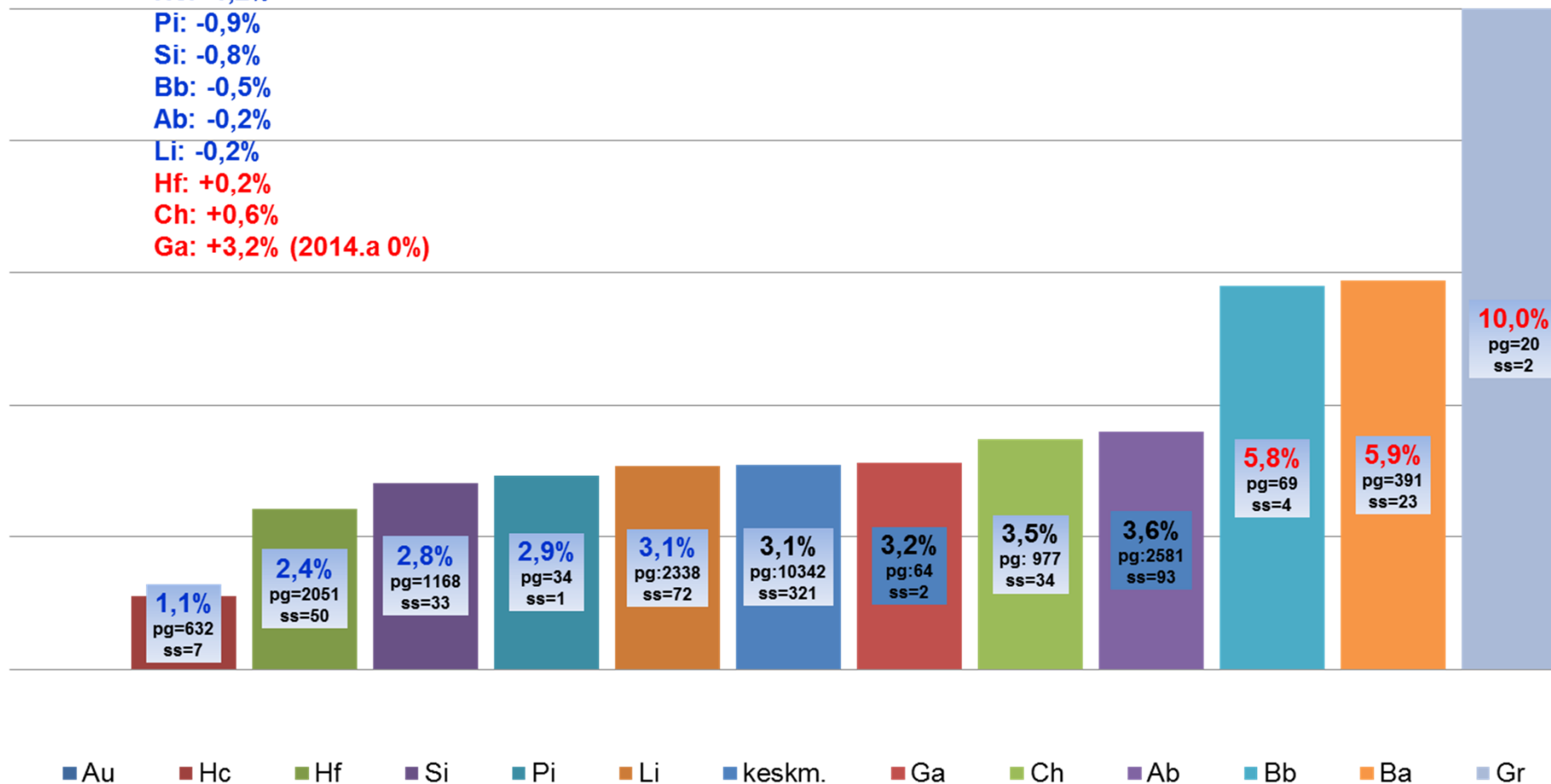
Li: -0,2%

Hf: +0,2%

Ch: +0,6%

Ga: +3,2% (2014.a 0%)

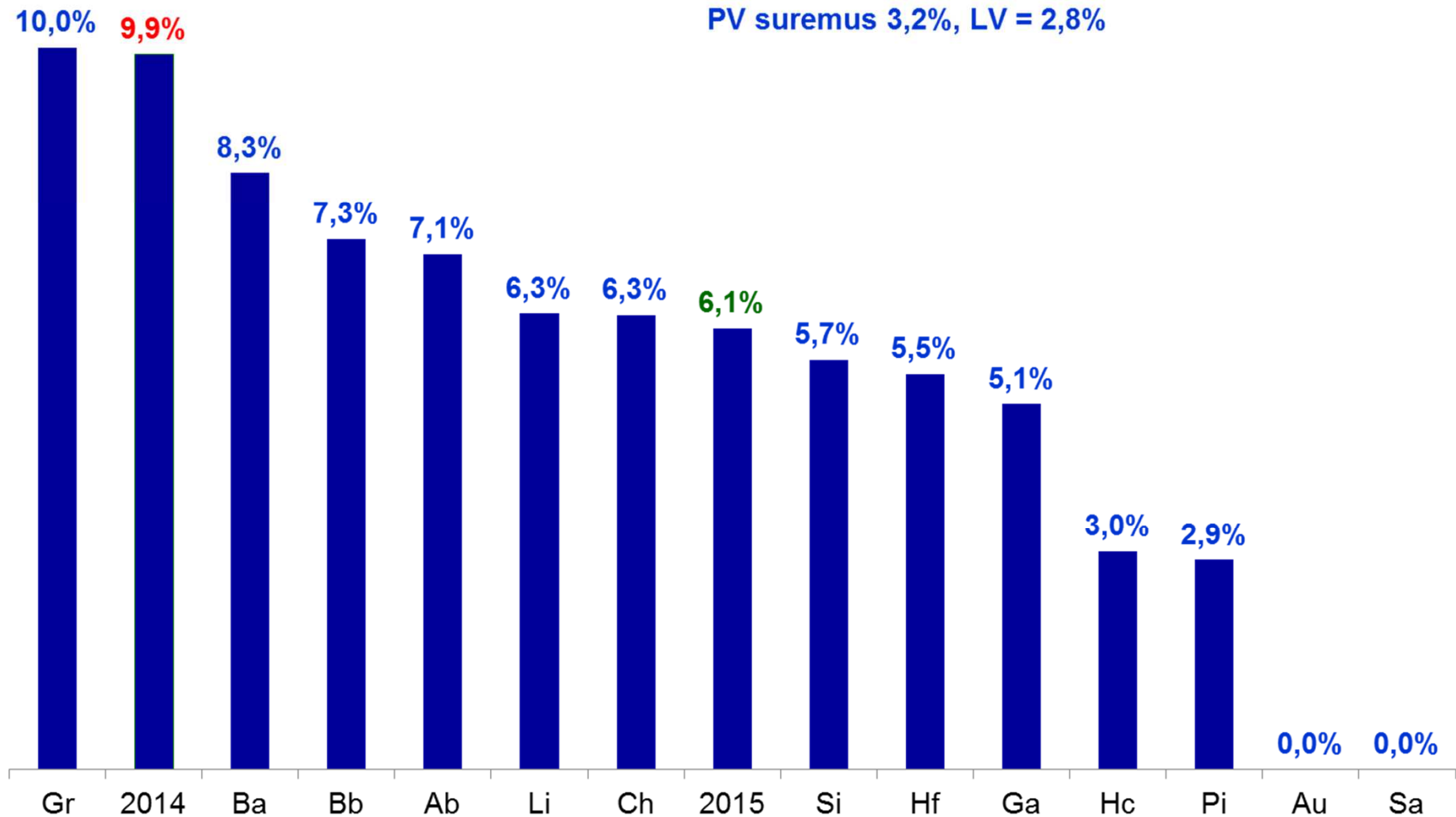
NB! PV SS = 69,8%; LV = 30,2%

Vasikate suremus 6 elukuuks

2015.a suri 3,8% vähem vasikaid, kui 2014.a

PV suremus 3,2%, LV = 2,8%

SEUROP

- Uurisin 2015 VM (väljavõtte 28.03.16 seis)
 - Iga päev seis muutub
 - Kas kõik VM üldse on sisestatud?
 - Kõigil realiseeritud veistel puudub SEUROP
- 738 lehma (+83 vrkl 2014), 953 lehmikut (+25)
- 2348 pullikut (-650) 19p – 113 kuud (9a5k), neist 2312 vanuses 6 – 48 k
- Uuritud vanuses 16 – 24k realiseeritud pullikuid:
 - Kõik selles vanuses realiseeritud: keskmine vanus; rümba mass, rasvasus, S-E-U-R-O-P%
 - eraldi, kellel isa TR pull (n=1712): keskmine vanus; rümba mass, rasvasus, S-E-U-R-O-P% ja veresusegrupid (LV=50%; LV>50..<75; LV=75% jne)

Järeldus 1: Lihakeha massid realiseerimise vanuses ei vasta ootustele

tõug	n	real. vanus	lihakeha mass	soovitav lihakeha mass	SEUR %
Ab	418	20,6	306,3	376	34,0
Ba	52	20,9	300,8	381	46,2
Bb	24	21,4	307,4	389	41,7
Ch	164	20,0	303,0	366	48,6
Ga	9	16,9	178,0	x	x
Hc	17	20,9	207,6	x	13,3
Hf	446	20,2	297,2	369	23,3
Li	347	19,7	332,7	361	66,9
Pi	2	22,0	381,0	400	100,0
Si	233	20,5	328,3	375	46,4
KÕIK PV 16-24k	1712	20,2	309,3	369	41,8

Järeldus 2: Põlvkonna edenedes paraneb lihakeha kvaliteet

grupp	n	vanus	rümba- mass	soovitav lihakeha mass	± ideaal	E+U+R	O+P
Ab < 50	91	21,4	310,6	389	-78,8	25,3%	74,7%
Ab ≥50...<75	121	20,4	298,8	373	-74,0	33,3%	66,7%
Ab ≥75... <93,8	152	20,9	311,2	381	-70,1	41,3%	58,7%
Ab = 100	54	18,8	302,0	346	-43,6	32,7%	67,3%
Ba < 50	16	20,5	246,6	375	-127,9	6,3%	93,8%
Ba ≥50...<75	22	20,9	299,8	381	-81,5	50,0%	50,0%
Ba ≥75... <93,8	14	21,4	364,5	389	-24,9	85,7%	14,3%
Ch < 50	81	20,0	276,0	366	-90,0	36,4%	63,6%
Ch ≥50...<75	39	19,6	320,4	359	-38,8	59,4%	40,6%
Ch ≥75... <93,8	34	20,4	329,1	373	-43,7	69,2%	30,8%
Ch = 100	10	19,7	365,9	361	5,0	50,0%	50,0%
Hf < 50	156	20,3	294,8	371	-76,3	27,7%	72,3%
Hf ≥50... <75	118	19,9	305,5	364	-58,8	24,0%	76,0%
Hf ≥75... <93,8	111	20,6	295,3	376	-80,9	17,8%	82,2%
Hf = 100	61	19,7	290,9	361	-70,0	18,6%	81,4%
Li < 50	92	20,1	287,4	368	-80,3	29,7%	70,3%
Li ≥50...<75	62	19,9	333,0	364	-31,3	66,1%	33,9%
Li ≥75...<93,8	163	19,4	358,6	356	2,8	86,3%	13,8%
Li = 100	30	19,5	330,5	358	-27,0	76,7%	23,3%
Si < 50	63	20,3	281,0	371	-90,1	19,0%	81,0%
Si ≥50...<75	127	20,3	349,0	371	-22,1	56,7%	43,3%
Si ≥75...<93,8	29	20,9	311,2	381	-70,1	44,8%	55,2%
Si = 100	14	21,3	393,1	388	5,4	78,6%	21,4%
KÕIK	1712	20,2	309,3	369	-60,1	41,8%	58,2%

Järeldus 2 järg: vaid TR pullide järglased

grupp	n	Real. vanus	rümba- mass	soovitav lihakeha mass	E+U+R	O+P
LV veri < 50%	512	20,5	287,8	375	26,5%	73,5%
LV veri =50%	113	20,1	296,4	368	22,3%	77,7%
LV >50...<75	88	20,4	315,4	373	38,0%	62,0%
LV =75%	300	20,5	328,1	375	51,2%	48,8%
LV>75 ... <87,5	71	20,0	319,1	366	61,9%	38,1%
LV = 87,5	238	20,3	324,4	371	52,5%	47,5%
LV >87,5...<93,8	51	19,8	316,6	363	48,9%	51,1%
LV= 93,8	120	19,8	321,1	363	61,4%	38,6%
LV >93,8	20	19,8	333,7	363	61,1%	38,9%
LV veri 100%	199	19,7	316,1	361	48,3%	51,7%
I plvk	201	20,2	304,7	369	28,7%	71,3%
II plvk	371	20,4	326,3	373	53,1%	46,9%
III plvk	289	20,2	323,0	369	51,9%	48,1%
IV plvk	120	19,8	321,1	363	61,4%	38,6%

Järeldus 3: Suurematel tõugudel on suuremad lihakehad ja parem klass

grupp	n	vanus	rümba- mass	soovitav lihakeha mass	rasv	E+U+R	O+P
Pi	2	22,0	381,0	400	2,50	100,0%	0,0%
Li	248	19,6	350,5	360	2,05	82,4%	17,6%
Si	170	20,5	345,3	375	2,03	55,9%	44,1%
Ch	75	20,1	339,2	368	2,18	61,9%	34,9%
Ba	32	21,1	330,8	385	1,72	65,6%	34,4%
Ab	306	20,5	305,8	375	2,11	36,1%	63,9%
Hf	269	20,1	298,8	368	2,09	19,8%	80,2%
Bb	9	22,4	295,2	407	1,56	44,4%	55,6%
Hc	4	19,8	192,8	x	1,50	0,0%	100,0%

Järeldus 4: 17-20 k vanuses realiseeritud pullide rümbamassid on parema kvaliteediga

grupp	n	rümba- mass	soovitav lihakeha mass	rasv	E+U+R	O+P
16 k	129	286,8	298	1,77	42,3%	57,7%
17 k	153	300,3	317	1,89	49,2%	50,8%
18 k	156	314,2	332	2,10	47,6%	52,4%
19 k	187	309,8	349	2,08	46,1%	53,9%
20 k	263	312,7	366	2,10	49,0%	51,0%
21 k	253	310,1	383	2,02	37,8%	62,2%
22 k	226	325,0	400	1,84	45,6%	54,4%
23 k	208	314,5	417	1,95	29,0%	71,0%
24 k	137	304,1	434	1,86	28,6%	71,4%

Järeldus 5: TR pullide järglaste kvaliteet on parem

grupp	n	vanus	rümba- mass	soovitav lihakeha mass	rasv	E+U+R	O+P
isa reg nr-ga	86	19,4	169,6	356	1,82	23,5%	76,5%
isa teadmata	497	20,5	289,0	375	1,97	27,3%	72,7%
isa TR nr-ga	1129	20,2	322,7	369	2,07	50,0%	50,0%
KÕIK	1712	20,2	309,3	369	1,97	41,8%	58,2%

Järeldus nr 6: Ühevanuste realiseeritud veiste rümbamassides suur erinevus

vanus	n	massi piirid	soovitav lihakeha mass
16 k	129	140 ... 436,1	298
17 k	153	125 ... 501	317
18 k	156	138,8 ... 496	332
19 k	187	144,7 ... 495	349
20 k	263	149,8 ... 499	366
21 k	253	138,6 ... 508	383
22 k	226	97,7 ... 512	400
23 k	208	170,3 ... 489,2	417
24 k	137	146,8 ... 436,6	434

TOP 10 farmi, kust on müüdnud > 10

farm	n	Va- nus	Mass	soovitav lihakeha mass	± nor- mist	Rasva- sus	EUR%	OP%
1	67	19,0	433,3	349,0	84,3	2,79	100,0%	0%
2	28	18,0	376,8	332,0	44,8	2,13	96,4%	3,6%
3	12	19,9	366,8	364,3	2,5	2,00	91,7%	8,3%
4	17	19,7	355,1	360,9	-5,8	2,29	42,9%	57,1%
5	16	18,1	354,3	333,7	20,6	1,69	75,0%	25,0%
6	60	21,8	353,2	396,6	-43,4	2,35	50,0%	50,0%
7	20	19,5	350,1	357,5	-7,4	2,00	85,0%	15,0%
8	21	19,9	346,5	364,3	-17,8	2,00	52,4%	47,6%
9	19	20,9	346,2	381,3	-35,1	2,21	57,9%	42,1%
10	19	19,2	343,4	352,4	-9,0	1,63	89,5%	10,5%

LINEAARNE HINDAMINE

- Lineaarne hindamine on erinevate tunnuste lineaarne mõõtmise skaalal 1...9
- Miks vajalik? KVALITEET, PARIMATE ARETUSLOOMADE VALIK
- Keda hinnatakse: 1 – 3 lakt lehm ja TR kantud pull või selle kandidaat tõugudest, kellele on kinnitatud aretusprogramm, v.a. Hc. Seega: Ab, Ba, Ch, Hf, Li ja Si
- Kes hindab? Sanna Turu (5281238) ja Ilmar Kallas (53090724)
- Mida peab hindamisest teadma:
 - Tasuta
 - Loomad peavad olema eraldi alal, kus neid saab mõõta ja vaadelda
 - Loomad peavad olema kõval pinnasel
- Hinded Liisus (looma kaart)

LIHAVEISTE GENEETILINE HINDAMINE (LV GH):

- Geneetiline hindamine on protsess, mille käigus arvutatakse erinevatele aretustunnustele aretusväärtused.
- Geneetilist hindamist teostatakse järgmistele tunnustele:
 - järglase sünnimass ehk SAV 0 (hindamises 767 pulli)
 - järglase sünnikergus ehk SPGK ja SSTS (hindamises 481 pulli)
 - pulli järglaste kasvukiiruse ehk SAV200 ja SAV365 (hindamises 239 pulli)
 - pulli tütarde poegimiskergus (hindamises 177 pulli)
 - pulli tütarde piimakus (hindamises 81 pulli)
 - lehmade aretusväärtused oma karjas
- Täpsem seletus EPJ sõnumites (XI 2015)
- Andmed nähtaval programmis „Liisu“ www.epj.ee

Pullide arv hindamises (II hindamine 2015 ja 2016)

Tunnus		Ab	Ba	Ch	Hc	Hf	Li	Si	kokku
Järglaste SAV0	2015	72	10	19	11	55	65	28	260
	2016	209	23	62	52	162	174	85	767
Järglaste SPGK;SSTS	2015	70	9	18	10	54	64	26	251
	2016	132	15	41	15	97	124	57	481
Järglaste kasvukiirus SAV200; SAV365	2015	13	3	9	0	7	6	13	51
	2016	58	7	27	6	50	60	31	239
Tütarde SPGK; SSTS; SPGV	2015	19	3	6	0	16	24	5	73
	2016	56	4	13	1	43	50	10	177
Tütarde piimakus SAV0; SAVpiim	2015	7	2	5	0	9	12	1	36
	2016	20	2	8	0	19	26	6	81

- Lisaks geneetilisele hindamisele tahan rõhutada veel LIISU valikutest:

Paaridevaliku programmi (tööplaanid link)

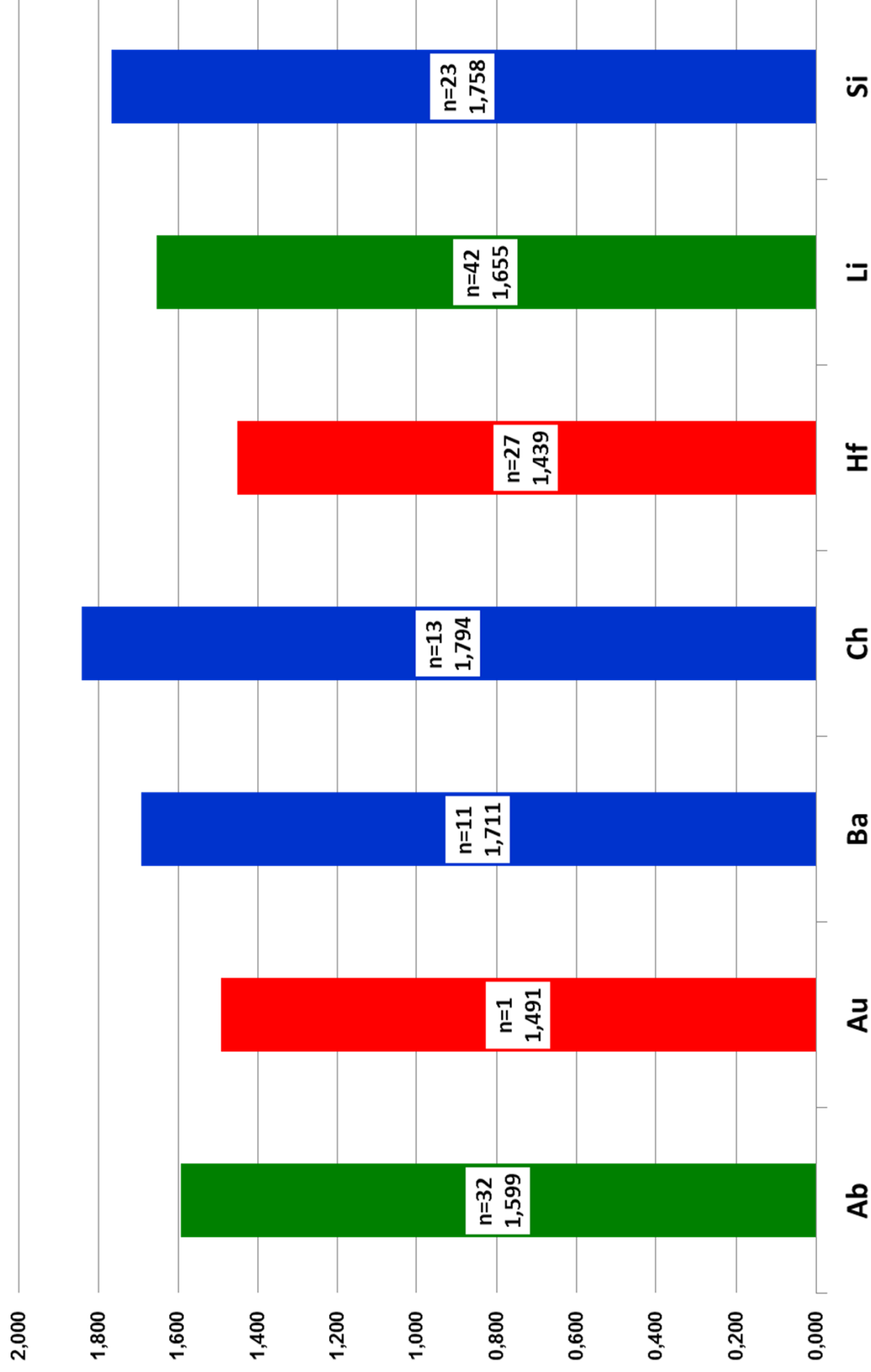
https://www.jkkeskus.ee/liisu/?pulli_toug=AB&pull_id=95937&status=0&dam_breed=AB&owner_id=99809&module=BullsMatingRecomSP

https://www.jkkeskus.ee/liisu/?module=AnimalCard5&pull_id=95937&id=504742335&owner_id=99809&mode=SP

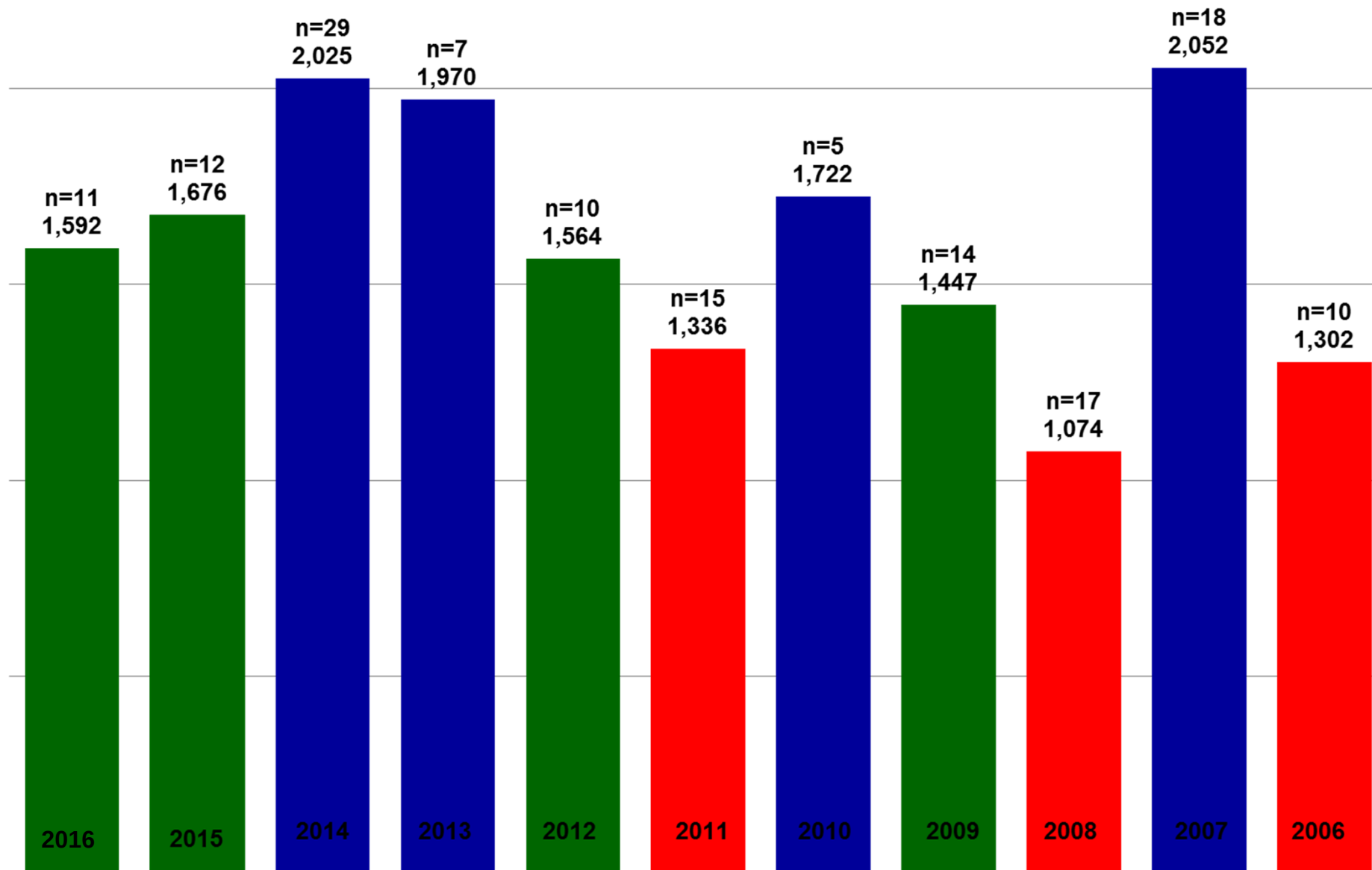
Karjade võrdlust (statistika link)

https://www.jkkeskus.ee/liisu/?module=StatisticsComparison&owner_id=99809&aasta=15&sgrupid=koik

Testis olnud lihatõugu veiste juurdekasvud 2006 ... 2016

Lihatõugu veiste juurdekasvud testperioodil, aastate lõikes
(2014.a Märjal ja Keavas)

SPERMA:

01.11.15 depoos:
73 pulli
149528 doosi

tõug	pulle depoos 01.11.16	ostetud	üldse müüdud	sellest import	impordi müügi% ostetust	tõu spermavaru 01.11.16
Ab	10	975	2890	431	44,2%	8375
Ba	3	0	2679	0	x	8926
Ch	16	870	5034	331	38,0%	48086
Hf	9	211	2672	97	46,0%	21604
Li	20	1257	6663	430	34,2%	44646
Pi	4	2000	476	476	23,8%	1524
Si	5	200	6466	188	94,0%	7919
7 tõugu:	67	5513	26880	1953	35,4%	141080

JÕUDU TÖÖLE!

Jock Pp 96556